

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

22. [i.e. 12.] Refertur circa eandem difficultatem opinio Tanneri. Ex p. 12.
tr. addit. 1. res. etiam 12.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

vbi cesset errandi periculum, Latriæ cultum requirit, eo sensu, quo cæteræ imagines Christi, cultum inquam, qui non terminetur ad lapides, ad ligna, non ad carnem, aut sanguinem, sed ad Christum. Doctrina est clara; & ne obrorquetur queat ab inuidio posui illa verba, vbi cesset errandi periculum: si enim scandalum aut proprium, aut alienum, aut aliqua iniuria Deo aut sinistra aliqua explicatio huius cultus præuideretur, deberet omnino intermitteri. Ne ergo in re magni momenti erremus, hæc subiungo: Est ob oculos Christi sanguis (hoc est totus Christus) in aureo Calice, Actum latriæ religio postulat, & elicio, Quem ergo adoro? Calicemne? Si Calicem, aurum adoro, quod non est Deus: ergo non sum Theolatra, sed Chrysolatra, adeoque Idololatra. Debeo igitur adorare ut quod, & tanquam latriæ terminum Christum, qui continetur à calice: non Calicem, qui continet Christum; nam ille solus, & non iste est Deus. At cum dico esse Christum in Calice, Calicem considero ut quo, Christum ut quod, illum ut medium, istum ut finem; illum ut viam, istum ut terminum, & adorandus per Calicem ad Christum venio. Hoc sensu adorantur imagines, nam Deus est, quod imago docet, sed non Deus ipsa. Et quia multæ sunt remotæ, & aliæ proximæ, idè multæ remotius, & aliæ proximius coluntur. Creaturæ remotissimæ imagines Creatoris sunt, & cum illum in eis adoro, ad eius notitiam ab illis, & per illas conducor, illum adoro ut quod, istas ut quo. Deinde Dei Patris, & spiritus Sancti pingimus hieroglyphica, & symbola: non enim imagines possumus; quæ enim purè spiritualia, corporeis coloribus nequeunt imaginari. Christus ut Deus, & homo est, eiusque imagines, quia proprius Deum representant, proprius coli dicuntur. Deinde Crux est signum visibile, & nomen Iesu signum audibile, quo Christus proximè representatur, & coram eis iubetur, ut omne genuflectatur, Cælestium, terrestrium, & Infernorum; sed cuius ligno, an aëri? neutri; Cruces enim plerumque sunt è ligno, voces semper ex aëre, & interim non ligno, non aëri Cælitum, aut Terricolarum, aut Demonum genua flectuntur, sed ipsi Christo. Iubet Apostolus nomen Iesu adorari, & rationem subiungit, quia Dominus noster Iesus Christus in gloria est Dei Patris; non enim hæret in signis, & symbolis, sed per hæc (ligna, & voces) ad Deum venit. Et quia inter alias imagines Prorex est Regis imago intelligibilis, cultu, quo cæteræ materiales Regis ex digniore motiuo honorari debent. Ergo idem dici debet Pro Christo, quo enim sensu est intelligibilis imago Christi, eo debet coli sicut cæteræ imagines. Hucvique Caramuel.

RESOL. XII.

Refertur circa eandem difficultatem opinio Tanneri, Ex part. II. tract. addit. I. Refol. etiam 12.

§. I. **N**elita Religio Societatis Iesu ferè semper fuit & erit doctorum virorum ferax, ac inter eius præstantissimos Theologos floruit Adamus Tannerus natione Germanus; Is itaque difficultatem præsentem pertractans, sic asserit *rom. 3. disput. 5. quæst. 2. dub. 2. mem. 60.* Sanctorum cultus sacer in genere quintuplex distingui potest. Declaratur assertio. Primus enim ille est, quo coluntur solum improprie; eò quod Deus in illis colatur, velut in sua creatura, & imagine: qui utique latriæ cultus est. Et tamen hic cultus, ut in aliis rebus creatis per

se, & ex sua natura non est illicitus, moraliter tamen, & regulariter erga sanctos non est adhibendus, ut speciatim de B. Virgine dictum asserit. *præced.*

2. Secundus cultus, quo coluntur ipsi, velut templa, serui, filii, amici, & domestici Dei ob excellentiam Dei increatam; qui cultus respectivus est, & ex veriori sententia, quamvis vera, & perfecta latria non sit, sed ea multò inferior, iuxta Religionis virtutem pertinere, ut docet etiam Lessius *lib. 2. capite 35. dub. 2. numer. 15.* & dictum in simili asserit. 3. quidquid Vasquez *lib. 1. de adorat. num. 166.* neget, cum cultum ad virtutem Religionis pertinere.

3. Tertius cultus est, quo coluntur ob intrinsicam, & absolutam excellentiam gratiæ, & donorum spiritualium: qui cultus proprie ad dulci virtutem pertinet, à Religione distinctam, iuxta communiorum, quia habet rationem colendi diuersam à latria.

4. Quartus quo coluntur velut capaces eiusmodi donorum, & ad ea diuinitus destinati: quæ dignitas sanctis cum impiis communis est: & erga hos, quam illos maiori ratione vltimabilis; cum in illis inueniatur excellentior ratio colendi, non autem in impiis. Atque hic cultus habitu à priori non differt; cum p̄timitaria ratio colendi sit eadem.

5. Quintus cultus est, quo coluntur ob officia, seu munera sacra, quæ iuxta diuinam ordinationem in Ecclesia obcurrunt: ut Sacerdotis, Episcopi, Vicarij Christi, &c.

6. Et in his rursus distinctione videtur opus. Nam uti Legatus Regis (quod rectè notauit Bellarminus *lib. 2. de cult. imag. cap. 20.*) dupliciter coli solet; Primò quidem perinde ac si Rex ipse esset, honore planè regio: quod tunc præcipue vsu venit, cum Legatus sui Regis nomine matrimonium contrahit, aut possessionem accipit. Deinde iuxta propriam dignitatem Legati à regia veluti derivatam, cultu quodam inferiori: ita in proposito, Vicarij Christi duplici potest honore coli. Primò per simplicem mentis apprehensionem, agnoscendo quodammodo in illo Christum, cuius personam, & munus sustinet: & hoc modo eodem cultu, quo Christus ut homo colitur, adorari possit: ita quidem ut talis cultus proprie, ac per se ad Christum, per accidens verò solum, & relatiue ad Vicarium tenderet: quod tamen honoris genus existimo consuetum non esse: secundò iuxta propriam dignitatem Vicarij à Christi dignitate, quam ut homo, & supremus Ecclesiæ moderator habet derivatam, honore quodam inferiori: quem ipsum tamen ad eum habitum pertinere cenfeo, quo Christus idem, ut homo colitur, ut paulò antea *num. 50.* est dictum. Hæc omnia asserit Tannerus *loco citato.*

RESOL. XIII.

Opinio Theophili Raynandi proponitur, videlicet, quod Pontifex, adoratur adoratione Hyperdulia. Ex part. II. tract. addit. I. Ref. etiam 13.

§. I. **H**yperduliam ad Beatissimam Virgineam pertinere tradunt communiter Doctores, & quidem si consideretur in Beatissima Virgine excellentia intrinseca, quam habet ex maternitate, & ex gratia, & sanctitate, qua maxime præstat aliis omnibus tam Angelis, quam hominibus, verissi-